

FINTR

Finansal İnovasyon ve Teknoloji Derneği

Kripto Paralar

2026'da kripto para pazarının 5 trilyon doları aşması bekleniyor.

2021'in ilk yarısında 2,2 trilyon doları aşan kripto para pazarı, küresel finans sektöründe devrim yarattı. Dünya finansal devrim sürecinden geçerken, kripto para pazarının sağlıklı ve güvenli gelişimi için düzenleyici kuruluşların işbirlikçi yaklaşımı hayati öneme sahip.

FINTR

Finansal İnovasyon ve Teknoloji Derneği

Tuna Güleryüz

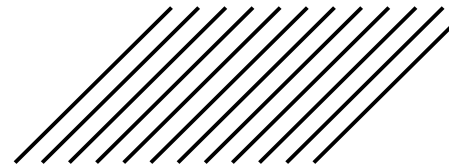
FINTR Pazarlama İletişimi
Yöneticisi

FINTR
Finansal İnovasyon ve Teknoloji Derneği

Kripto para sektörü, pandeminin tüm dünyayı etkisi altına aldığı 2020 yılından itibaren dünya gündeminden hiç düşmedi. Pandemi sürecinde alınan sağlık önlemleriyle birlikte eve kapanan milyonlarca kişi, hem daha çok zamanlarının olması hem de artan işsizlik ve ekonomik belirsizlik nedeniyle daha çok kazanç elde edebilecekleri alanlara yöneldi.

Bu durum, kripto para borsalarına olan ilgiyi hiç olmadığı kadar artırdı. Kurumsal yatırımcıların da bu alana yönelmesi, kamuoyu nezdinde kripto paraların itibarını ve güvenilirliğini artırarak daha geniş tabanda kabul gören finansal araçlar haline gelmesini sağladı.

Kripto para nedir?

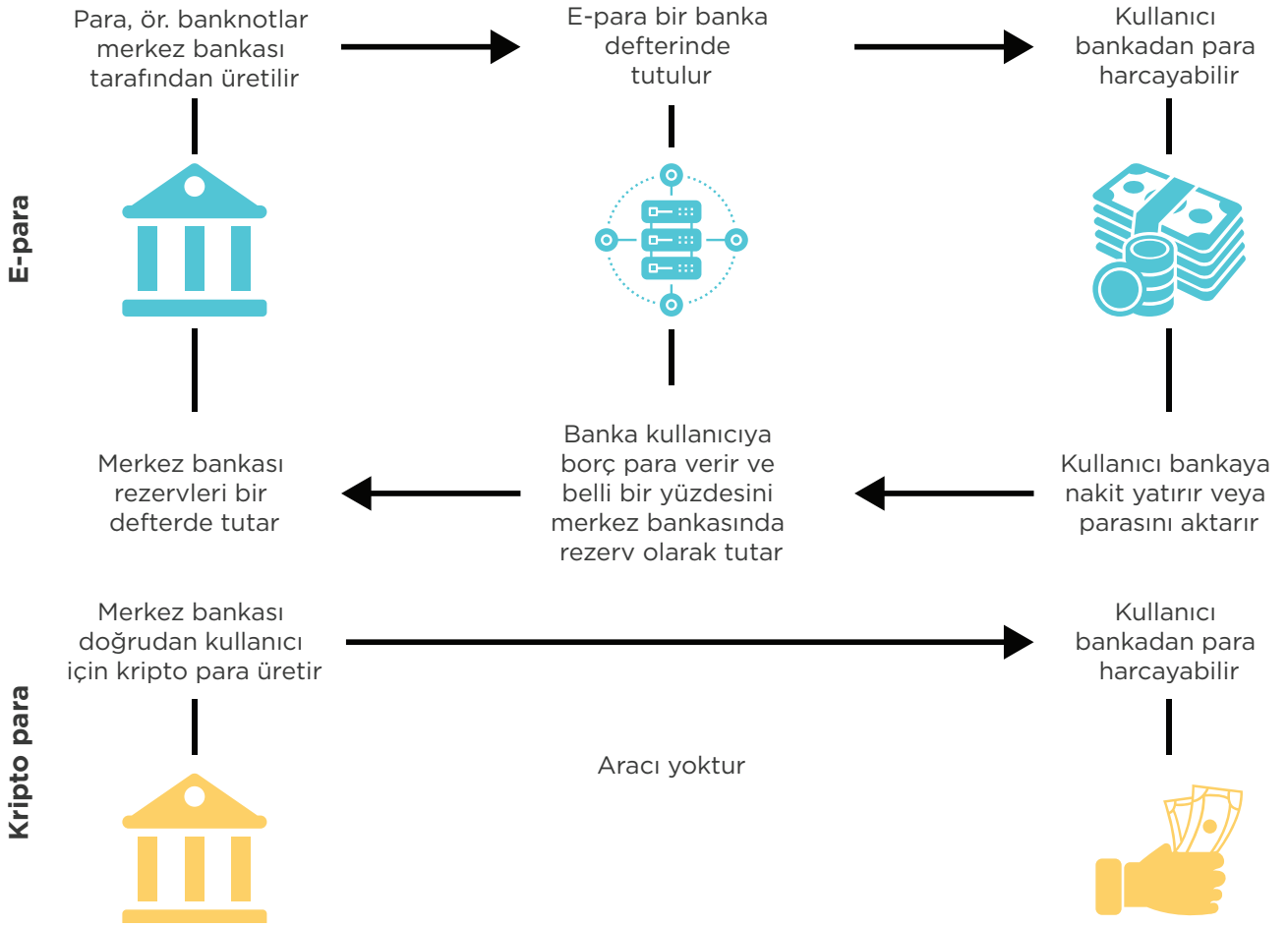
Kripto para, blok zinciri teknolojisi üzerine kurulu, şifrelenmiş, dijital, takas işlemlerinde kullanılabilen sanal para birimidir. Diğer bir deyişle, kripto paralar da nakit sınıfına girmeyen tüm paralar gibi (kredi kartları, banka kartlarında bulunan paralar vb) sanal paralardır, ancak farklı olarak herhangi bir otorite tarafından yönetilmezler. Üçüncü taraf bir aracından geçmedikleri için uçtan uca değişimini kolaylaştırırlar. Tüm bu özellikler, kripto paraları merkeziyetsiz, kaybolmayan güvenli sistemler yapar.

Kripto para birimleri, değişim birimlerini güvence altına almak için kriptografik protokoller veya hassas veri aktarımlarını şifreleyen son derece karmaşık kod sistemleri kullanır. Kripto para geliştiricileri, bu protokolleri, kırılmalarını ve kopyalanmalarını neredeyse imkansız hale getirerek korumak için gelişmiş matematik ve bilgisayar mühendisliği ilkeleri üzerine inşa ederler. Bu protokoller ayrıca kripto para birimi kullanıcılarının kimliklerini gizleyerek, işlemlerin ve fon akışlarının kime ait olduğunun tespit edilmesini zorlaştırır.

E-para ile farkı nedir?

Elektronik paralar ve kripto para birimleri hem yapıları hem de akışları açısından birbirinden oldukça farklıdır. Genel olarak e-parayı bir merkez bankası diğer bankalar üzerinden piyasaya sürer, yani merkezî yapıdadır ve işlemler gerçek bir kullanıcı kimliği gerektirir. Diğer yandan, kripto paralar merkeziyetsizdir ve işlemler kişisel bilgi gerektirmez. Merkez bankaları da kripto para birimi üretebilir; arada aracılık rolünü oynayan bankalar olmadan doğrudan piyasaya sürerek halkın kullanımına açabilir.

Kaynak: The Revolution of Money, Accenture (2017)

Kripto paraların kısa tarihi

İlk modern kripto para birimi olarak kabul edilen Bitcoin, merkeziyetsiz, kullanıcıların anonim olduğu, kayıtları bir blok zinciri üzerinde tutan ve sınırlı arzı birleştiren ilk halka açık sanal para birimidir.

Bitcoin'in yapısı ilk olarak, 2008'de Satoshi Nakamoto mahlası ile anonim bir kişi veya grup tarafından yayınlanan bir teknik incelemede açıklandı. Nakamoto, 2009'un başlarında Bitcoin'i piyasaya sürdü ve bir grup kullanıcı bu para birimini takas etmeye ve madencilik yapmaya başladı. 2010'un sonlarına doğru, alternatif kripto para birimleri hızla ortaya çıktı ve ilk halka açık Bitcoin borsaları hayata geçti. 2012'nin sonlarında WordPress, Bitcoin ile ödeme kabul eden ilk büyük satıcı oldu; Newegg.com, Expedia ve Microsoft dahil diğer teknoloji şirketleri de peşinden geldi. Dünyanın en popüler kripto para birimi olan Bitcoin, artık milyonlarca şirket tarafından yasal ve geçerli bir ödeme aracı olarak kabul ediliyor.

Bitcoin'in ardından 2015'te yazılımcı Vitalik Buterin tarafından kurulan Ethereum, kısa sürede dünyada en aktif kullanılan blok zinciri haline geldi. Açık kaynaklı platformun para birimi Ether, Bitcoin'den sonraki en yüksek piyasa değerine sahip; Mayıs 2021 itibarıyla birim fiyatı 4.000 doları aşmış durumda.

Bitcoin'den farklı olarak, merkeziyetsiz uygulamalar ve akıllı sözleşmeler oluşturmayı ve çalıştırmayı da mümkün kılan Ethereum ayrıca, değiştirilemez token (NFT) adı verilen benzersiz ve bölünemez dijital varlıkların oluşturulup satılmasına da imkan sağlıyor. Sanat eseri, gayrimenkul veya koleksiyon parçası gibi değiştirilemez dijital varlıklar, NFT olarak online pazaryerleri üzerinden Ethereum blok zincirinde satışa sunulabiliyor. Geçtiğimiz sene yaklaşık 340 milyon dolara ulaşan NFT işlemlerinin değeri 2021'in ilk çeyreğinde %1785 büyüdü. NFT pazarındaki muazzam büyümenin etkisiyle Ethereum'un piyasa değeri de hızla artmayı sürdürüyor.

Öte yandan, Bitcoin sınırlı arza sahipken, Ethereum'da arz sınırı söz konusu değil. En büyük iki blockchain platformu, birbirlerinden farklı yapılara ve özelliklere sahip olmaları yönüyle farklı ihtiyaçlara yönelik olarak konumlanıyor. Dünyanın en yüksek piyasa değerine sahip kripto paraları olan Bitcoin ve Ethereum'u kripto para borsası Binance'in ürettiği Binance Coin, 2012'de kurulan ABD merkezli Ripple ve ismini ve logosunu bir "meme"den alan Dogecoin takip ediyor.

İlk yıllarında 'gerçek para' olarak görülmediği için özellikle hükümetler tarafından geçersiz ilan edilen kripto paralar, son 10 yılda muazzam bir hızla büyüyerek küresel finans sektörünü reddedilemeyecek şekilde etkisi altına aldı. Senelerce merkeziyetsiz kripto para fikrine uzak duran hükümetler, günümüzde değişen paradigmaya yanıt olarak kendi kripto para birimlerini deniyor ve prototiplerini oluşturuyor. Diğer yandan, bazı ülkeler henüz inceleme komitesi kurarak araştırma aşamasında.

Kripto paraların özellikleri

Merkeziyetsizlik: Kripto paralar, merkez bankaları veya diğer düzenleyici kuruluşlar gibi bir otoriteye bağlı olmayan, kullanıcıların faaliyetleri ve yönetim kodlarına yerleştirilmiş oldukça karmaşık protokoller tarafından kontrol edilir. Kripto para birimlerinin geçerliliği blok zinciri teknolojisi tarafından sağlanır. Özellikle madencilerin faaliyetleri para birimlerinin istikrarı ve sorunsuz çalışması için kritik öneme sahiptir. Kripto para madencileri, transfer işlemlerini doğrular ve blok zincirinin bir kopyasını saklar. Özel yazılım ve donanımlara sahip cihazlar, kripto paralardaki karmaşık şifreleri çözerek transfer işlemlerini onaylar ve bunun sonucunda üretilen yeni kripto para ile ödüllendirilirler.

Sınırlı arz: Kripto para birimlerinin çoğu sınırlı arz ile karakterizedir. Kaynak kodları, var olabilecek ve olacak kesin birim sayısını özetleyen talimatlar içerir. Zamanla, madencilerin kripto para birimi üretmeleri, üst limite ulaşılan ve yeni para biriminin tamamen basılması sona erene kadar daha zor hale gelir. Kripto para birimlerinin sınırlı arzı, onları doğal olarak deflasyonist yapar. Bu yönüyle, merkez bankalarının teorik olarak sınırsız arz üretebildiği itibarı para birimlerinden ziyade altın ve diğer değerli madenlere daha benzerdir.

Takas edilebilirlik: Kripto para birimleri özel online piyasalarda itibarı para birimleri ile değiştirilebilir. Diğer bir deyişle, her biri dolar, Euro gibi gerçek para birimleri ile değişken bir döviz kuruna sahiptir.

Anonimlik: Bir hükümet kendi yetki alanında bulunan bir banka hesabını kolayca dondurabilir ve hatta ele geçirebilirken, aynı şeyi kripto para biriminde tutulan fonlar için de yapması çok zordur.

Bu özellikler kullanıcılar için itibarı para birimlerinin sağlayamadığı birçok avantajı beraberinde getirir. Ancak birçok para birimini etkilemeyen likidite azlığı ve volatilite gibi bir dizi riski de içinde barındırır.

— —

Kripto paraların mevcut durumu

Dünyada kripto para sektörü

Kripto para birimleri, kurumsal talebin 2021'in ilk aylarından itibaren tetiklediği yükselişle birlikte Nisan itibarıyla 2,2 trilyon dolarlık piyasa değerini aştı. Dünyanın ilk ve en popüler dijital para birimi olan Bitcoin'in değeri, günümüzde yaklaşık 1,2 trilyon dolar ile pazar payının yarısından fazlasını oluşturuyor.

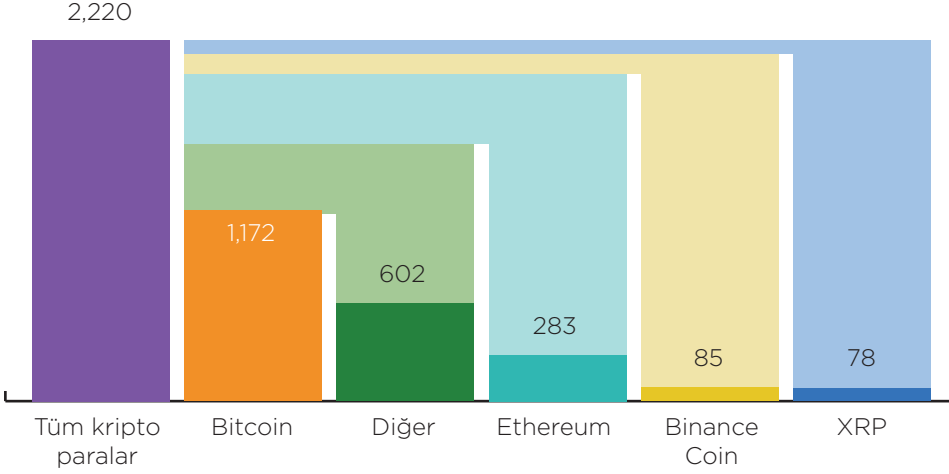
Pandemi sürecindeki karantina önlemleri, küresel ekonomiyi sarsarak zaman zaman durma noktasına getirdi. Makroekonomik düzeydeki ekonomik istikrarsızlık, birçok yatırımcının kripto varlıklara yönelmesine neden oldu. Sonuç olarak, 2020'de kripto para birimlerinin kümülatif piyasa değeri yaklaşık %300 arttı.

Bu süreçte kurumsal şirketler de kripto borsalarına yöneldi. Kaynaklarının 1 milyar dolarlık kısmını Bitcoin olarak tutma kararı alan Tesla, ürettiği otomobiller için de Bitcoin ile ödemeyi kabul edeceğini duyurdu. Morgan Stanley, bazı müşterilerinin portföylerine kripto para birimi eklemelerine izin verirken, Mastercard, PayPal gibi ödeme şirketleri de Bitcoin'e yönelik adımlar attı. Her geçen gün daha çok kurumsal yatırımcının kripto yatırımlarını değerlendirmesi, bireysel yatırımcıların da kripto paraları daha geçerli ve güvenli finansal araçlar olarak kabul etmesini sağladı.

Öte yandan, kripto varlık ekosistemindeki oyuncular da çoğalmayı sürdürdü. 2021 itibarıyla halka açık işlem gören kripto para sayısı 4000'i aşmış durumda. En büyük 20 kripto para biriminin ise toplam pazarın yaklaşık %90'ını oluşturduğu tahmin ediliyor.

2 Trilyon Dolarlık Kripto Pazarı

Kripto paraların piyasa değeri (milyar ABD doları)

Kaynak: Two Trillion Dollars Worth of Crypto, Statista (2021)

Kripto para pazarının muazzam yükselişi, dünya genelinde düzenleyici kuruluşların da kriptoyu gündeminin öncelikli sıralarına taşımasına neden oldu. 2020’de Hong Kong (SAR) ve Singapur, sanal varlık sağlayıcıları için düzenleyici çerçeveler ve lisans düzenlemeleri geliştirirken, Abu Dabi Global Market’in (ADGM) Finansal Hizmetler Düzenleme Kurumu (FSRA) sanal varlıklar için düzenleyici çerçevesini güncelledi. Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü (IOSCO) ve Mali Eylem Görev Gücü (FATF) gibi kuruluşlar da düzenleyici yapılar için öneriler sunmaya devam etti.

Düzenleyicilerin aldığı bu aksiyonlar, kripto ve sanal varlık endüstrisini daha da güvenli hale getirmek için şüphesiz büyük öneme sahip. Aynı zamanda kriptonun küresel finans sektörünün büyük, köklü ve geleneksel oyuncularını tarafından da tanındığını gösteriyor.

Türkiye’de kripto para sektörü

Türkiye’deki düzenleyiciler de son dönemde kripto paralara ilişkin düzenlemeler getirme çalışmalarına başladı. 16 Nisan 2021 tarihinde yayımlanan “Ödemelerde Kripto Varlıkların Kullanılmamasına Dair Yönetmelik”, ödeme hizmeti sağlanmasında kripto varlık kullanılmayacağına açıklanması ve ödeme kuruluşları ile elektronik para kuruluşları tarafından kripto varlıklara ilişkin alım satım, saklama, transfer veya ihraç hizmeti sunan platformlara veya bu platformlardan yapılacak fon aktarımlarına aracılık edilmesinin engellenmesine ilişkin düzenlemeler içeriyor.

Yönetmelikte “dağıtık defter teknolojisi veya benzer bir teknoloji kullanılarak sanal olarak oluşturulup dijital ağlar üzerinden dağıtımı yapılan gayri maddi varlıklar” kripto varlık olarak değerlendirildi, ancak itibarî para, kaydi para, elektronik para, ödeme aracı, menkul kıymet veya diğer sermaye piyasası araçları bu tanımın dışında tutuldu. Genel olarak, 30 Nisan 2021 itibarıyla bu platformlardan fon aktarımına aracılığın diğer kuruluşlar nezdinde gerçekleşebileceği ve ödeme ve elektronik para kuruluşlarının kripto varlık alım satımına aracılık edemeyecekleri sonucuna varılabiliyor.

Yayımlanan kripto para yönetmeliği, sektörde daha önce atılmayan adımların atılmaya başlandığını gösteriyor ve TCMB’nin bu alandaki tanımları genişleteceğine işaret ediyor. Düzenleyici kurumların kapsayıcı bir yaklaşım benimseyerek düzenlemeleri bir an önce hayata geçirmesi, kripto para gibi yeni bir varlık sınıfı söz konusuysa sektörün güvenli gelişimi için büyük önem taşıyor.

— —

FINTR olarak, Türkiye’de kripto sektörünün güvenli ve sağlıklı gelişimi için önerilerimizi, üyelerimizin ortak görüşleriyle derledik:

- Hem şirketlerin hem de kullanıcıların haklarını korumak amacıyla pazar oyuncularının görüşleri alınarak düzenlemelerin yapılması
- Lisanslamanın başlaması ve lisanslanan kripto borsalarına bağımsız denetim zorunluluğu getirilmesi
- MASAK mevzuatı doğrultusunda güçlü Kimlik Tanıma (KYC) denetimi oluşturulması zorunluluğu getirilmesi
- Kripto alım satım aracılığı yapan firmalarda belli bir sermaye yeterliliğinin aranması
- BT altyapı standartlarının çerçevesinin çizilmesi

Kripto paraların geleceđi

Kripto para pazarının dünya çapında yılda %30 büyüyerek ve 2026'ya kadar 5,1 trilyon dolar hacmi aşması bekleniyor. Diğer bir deyişle, büyümeyi ve küresel ekonomide devrim yaratmayı sürdürecektir.

İçinde bulunduğumuz devrim ve dönüşüm sürecinde merkez bankalarına da sorumluluk düşüyor. Merkez bankaları, kripto ekosistemindeki tüm oyuncuları kapsayan bir yaklaşımla sektörün sağlıklı gelişebileceği ve çok daha geniş kabul görebileceği bir yönetim yapısı oluşturabilir. Değişimi kucaklayan, ilerici bir yaklaşımı benimseyerek bu dönüşümden tüketicinin korunduğu, ekonomik büyümenin sağladığı avantajlı bir konumda çıkabilir.

Önümüzdeki dönem, kripto devrime direnmek yerine onu kucaklayan ve mümkün olan en sağlıklı ortamı yaratmaya çalışan ülkelerin ekonomilerinde de bu ilericiliğin yansımalarını göreceğimize inanıyoruz. Merkez bankaları kapsayıcı ve işbirlikçi yaklaşımı benimseyerek, kripto para birimlerinin ekonomide oynadığı rolü şekillendirecek şekilde konumlanabilir. Merkez bankası dijital para birimlerine yönelik (CBCC) çalışmaların giderek daha yaygın hale gelmesi de, merkez bankalarının bu değişime hazır olduğunu gösteriyor.

FINTR
Finansal İnovasyon ve Teknoloji Derneği

www.fintr.org